

voedsel en waren autoriteit

Etikettering van zoethoutbevattende levensmiddelen

Factsheet

Voedsel en Waren Autoriteit
Augustus 2008

Projectnummer: ZD07 1227

Warenklachtenlijn VWA:
E-mail:
Internet:

(0800) 0488
info@vwa.nl
www.vwa.nl

Samenvatting

Zoethout, de wortelstok van de zoethoutstruik (*Glycyrrhiza glabra*), is een ingrediënt van levensmiddelen als drop en (kruiden)thee. Mensen met (aanleg voor) hoge bloeddruk of met vochtophoping moeten dagelijkse consumptie van levensmiddelen met zoethout beperken of vermijden, vanwege de in zoethout aanwezige stof glycyrrhizinezuur. Consumptie van deze stof kan tot gevolg hebben dat de bloeddruk stijgt en zich vocht ophoopt in het lichaam (oedeemvorming). Op het etiket van zoethoutbevattende levensmiddelen moeten daarom extra vermeldingen zijn aangebracht om de consument te informeren en te waarschuwen. De exacte tekst van deze vermeldingen is afhankelijk van de aanwezige hoeveelheid glycyrrhizinezuur in het levensmiddel.

In dit project zijn in totaal 42 zoethoutbevattende levensmiddelen bemonsterd en geanalyseerd om te beoordelen of aan de etiketteringsverplichtingen werd voldaan. In veertien gevallen waren de wettelijk voorgeschreven extra vermeldingen niet aangebracht. Hiervoor heeft de VWA de betrokken bedrijven een schriftelijke waarschuwing gegeven. Omdat de VWA van mening is dat het belangrijk is dat de consument de juiste informatie krijgt over levensmiddelen die hij nuttigt, met name wanneer de gezondheid in het geding kan zijn, besteedt de VWA in 2008 wederom aandacht aan zoethoutbevattende producten.

1. Inleiding

Zoethout, de wortelstok van de zoethoutstruik (*Glycyrrhiza glabra*), is een bekend ingrediënt van een aantal levensmiddelen, zoals kruidenthee, drop, en hoestsiroop. De zoetstof in zoethout is glycyrrhizinezuur, die 30 tot 50 keer sterker in zoetkracht is dan suiker. Consumptie van deze stof kan tot gevolg hebben dat de bloeddruk stijgt en dat vocht zich ophoopt in het lichaam (oedeemvorming) (1).

Het Wetenschappelijk Comité voor de Voeding van de Europese Commissie concludeerde in 2003 dat het niet mogelijk was om een ADI vast te stellen voor glycyrrhizinezuur, omdat onvoldoende gegevens beschikbaar waren. Een ADI is een aanvaardbare dagelijkse dosis, de hoeveelheid die van een stof die levenslang dagelijks kan worden ingenomen zonder dat er gezondheidsrisico's zijn. Het Comité was echter wel van mening dat het merendeel van de bevolking geen nadelige effecten zou ondervinden wanneer de totale consumptie van glycyrrhizinezuur niet hoger was dan 100 mg/dag (2).

Het Voedingscentrum stelt dat van een hoeveelheid van 140 mg glycyrrhizinezuur per dag voor een volwassene geen nadelige effecten te verwachten zijn (1). Sommige mensen, zoals mensen met (aanleg voor) hoge bloeddruk of met vochtophoping, kunnen dagelijkse consumptie van levensmiddelen met zoethout echter beter beperken of vermijden. Deze levensmiddelen moeten daarom voor de consument goed herkenbaar zijn.

Wetgeving

Er is geen wettelijk maximum voor de hoeveelheid glycyrrhizinezuur die in levensmiddelen aanwezig mag zijn. De consument dient echter duidelijk te worden geïnformeerd over de aanwezigheid van glycyrrhizinezuur (en het ammoniumzout daarvan) in zoetwaren en dranken. Daarom gelden er volgens Richtlijn 2004/77/EG specifieke etiketteringseisen voor levensmiddelen die zoethout bevatten. In Nederland is deze richtlijn geïmplementeerd in het Warenwetbesluit Etikettering van levensmiddelen.

In het Warenwetbesluit Etikettering van levensmiddelen is - in artikel 5, eerste lid onder m - vastgelegd dat bij verhandeling van zoethoutbevattende voorverpakte eet- of drinkwaren een vermelding aanwezig moet zijn op het etiket.

Wanneer in een levensmiddel 100 mg/kg of 10 mg/l of meer glycyrrhizinezuur aanwezig is, moeten de woorden 'bevat zoethout' worden toegevoegd, tenzij het woord zoethout al voorkomt in de lijst van ingrediënten of in de aanduiding van de waar. Bij grotere hoeveelheden (zoetwaren met meer dan 4g/kg glycyrrhizinezuur) moet de vermelding 'bevat zoethout – mensen met hoge bloeddruk dienen overmatig gebruik te vermijden' worden aangebracht. Dezelfde vermelding moet worden aangebracht op drinkwaren met grotere hoeveelheden glycyrrhizinezuur (bij meer dan 50 mg/l, voor alcoholhoudende dranken met meer dan 1,2 vol% alcohol bij meer dan 300 mg/l).

Deze vermeldingen moeten onmiddellijk na de lijst van ingrediënten worden aangebracht. Indien er geen lijst van ingrediënten is, wordt de desbetreffende vermelding aangebracht in de nabijheid van de aanduiding van het product.

2. Doel

Toezicht houden op de verplichte aanwezigheid van vermeldingen op het etiket van levensmiddelen die zoethout bevatten.

3. Werkwijze

Zoethoutbevattende producten als drop, siroop, en kruidenthee werden in oktober 2007 door het hele land bemonsterd door controleurs bijzondere eet- en drinkwaren en geanalyseerd door het laboratorium van de Voedsel en Waren Autoriteit (HPLC-bepaling). Bij de gehaltebepaling in theeën werd de thee bereid zoals aangegeven op de verpakking. Indien geen bereidingswijze was aangegeven werd de thee gezet met één zakje per kopje (125 ml) voor eenpersoonsporties of één zakje per liter voor een hele pot thee.

Na vaststelling van de hoeveelheid glycyrrhizinezuur werd gekeken of voldaan werd aan de etiketteringseisen van zoethoutbevattende levensmiddelen.

4. Resultaten

In totaal zijn 42 producten (24 verschillende dropsoorten, 11 verschillende soorten (kruiden)thee, 5 siropen, één voedingssupplement en één droplikeur) bemonsterd waarbij uit de ingrediëntendeclaratie opgemaakt kon worden dat er glycyrrhizinezuur aanwezig is. Voorbeelden van zo'n declaratie zijn: zoethout, zoethoutextract, zoethoutwortel, en droppasta (bij siropen). Aan de hand van de gemeten hoeveelheden glycyrrhizinezuur is per product gekeken aan welke etiketteringseisen voldaan moet worden.

Drop

Van de 24 onderzochte monsters uit de categorie drop hadden 18 monsters in de ingrediëntendeclaratie het woord zoethout en een glycyrrhizinezuurgehalte van lager dan 4 g/kg. Twee producten met een glycyrrhizinezuurgehalte hoger dan 4 g/kg waren voorzien van de verplichte vermelding 'bevat zoethout – mensen met hoge bloeddruk dienen overmatig gebruik te vermijden'. Daarmee voldeden deze producten aan de etiketteringseisen voor levensmiddelen met zoethout.

Bij één monster kwam het woord zoethout niet voor in de aanduiding of ingrediëntendeclaratie, en was ook de extra vermelding 'bevat zoethout' niet aangebracht. Drie producten met meer dan 4 g/kg glycyrrhizinezuur waren niet voorzien van de verplichte waarschuwing voor overmatig gebruik aan mensen met hoge bloeddruk. De laatste vier producten voldeden daarmee niet aan de wettelijke etiketteringseisen voor levensmiddelen met zoethout.

(Kruiden)thee

Vijf producten hadden na bereiding een glycyrrhizinezuurgehalte van lager dan 50 mg/l en zes producten hadden een hogere concentratie.

Eén thee met een glycyrrhizinezuurgehalte lager dan 50 mg/l, waarbij het woord 'zoethout' in de aanduiding of ingrediëntenlijst niet voorkwam, was niet voorzien van de verplichte vermelding 'bevat zoethout'. Vier andere theeën met een glycyrrhizinezuurgehalte lager dan 50 mg/l hadden 'zoethout' in de ingrediëntendeclaratie staan en voldeden daarmee wel aan de wettelijke eis. Op één daarvan was tevens de vermelding 'bevat zoethout – mensen met hoge bloeddruk dienen overmatig gebruik te vermijden' aangebracht, terwijl dat op grond van het gehalte glycyrrhizinezuur niet noodzakelijk was.

Van de zes onderzochte theeën met een glycyrrhizinezuurgehalte van meer dan 50 mg/l ontbrak in drie gevallen een waarschuwing om overmatig gebruik bij hoge bloeddruk te vermijden. Op één product was wel een waarschuwing aangebracht maar niet volgens de wettelijk voorgeschreven tekst. Bij de andere twee theeën was de waarschuwing 'bevat zoethout – mensen met hoge bloeddruk dienen overmatig gebruik te vermijden' wel aangebracht maar niet op de wettelijk voorgeschreven plaats. Daarmee voldeed geen van deze theeën volledig aan de wettelijke etiketteringsvoorschriften, hoewel in de helft van de gevallen de consument wel de waarschuwing ten aanzien van de hoge concentratie zoethout op het etiket kon terugvinden.

Andere zoethoutbevattende producten

Vier van de vijf siropen hadden geen vermelding 'bevat zoethout – mensen met hoge bloeddruk dienen overmatig gebruik te vermijden', terwijl op het vijfde product de vermelding niet op de juiste plaats aangebracht was. Ook ontbrak de verplichte vermelding op het geanalyseerde voedingssupplement en op de droplikeur.

Maatregelen

De VWA heeft bedrijven, die de verplichte vermeldingen niet op het etiket van zoethoutbevattende levensmiddelen hadden aangebracht, gewaarschuwd. Voor het ontbreken van de verplichte vermelding op het etiket van de likeur, waarvoor in 2007 al een waarschuwing gegeven was, is boeterapport opgemaakt.

5. Discussie en conclusie

Eind 2006 heeft de VWA ook producten bemonsterd en geanalyseerd op het gehalte glycyrrhizinezuur. Vijf van de 23 monsters (drie theeën, één drop en één likeur) hadden toentertijd niet de verplichte vermelding 'bevat zoethout - mensen met hoge bloeddruk dienen overmatig gebruik te vermijden'. Hiervoor is een waarschuwing gegeven. Uit deze handhavingsactie blijkt dat er nog steeds diverse zoethoutbevattende levensmiddelen op de markt zijn met hoge concentraties glycyrrhizinezuur, maar waarover de consument niet geïnformeerd wordt op het etiket. Daarom is het niet denkbeeldig dat consumenten, die zulke levensmiddelen in ruime mate nuttigen en niet op de hoogte zijn van het feit dat dit de bloeddruk kan verhogen, hiervan gezondheidsproblemen ondervinden.

De VWA is van mening dat het belangrijk is dat consumenten de juiste informatie krijgen over levensmiddelen die hij nuttigt, met name wanneer de gezondheid het geding kan zijn. De VWA zal dan ook binnen afzienbare tijd wederom controleren of de verplichte vermeldingen op zoethout bevattende levensmiddelen aangebracht zijn.

6. Referenties

1. www.voedingscentrum.nl, dd 10 juni 2008.
2. Opinion of the Scientific Committee on Food on glycyrrhizinic acid and its ammonium salt (opinion expressed on 4 April 2003).